

УДК 343.132

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ СЛІДЧОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Олександр ЗАЙЦЕВ,
ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито проблеми процесуальної незалежності та самостійності слідчого в кримінальному процесі України, сформовані на підставі дослідження положень чинного кримінального процесуального законодавства, сучасної юридичної літератури та наукових праць, присвячених процесуальній самостійності та незалежності слідчого в кримінальному провадженні. Сформульовані межі процесуальної самостійності слідчого в чинному кримінальному процесуальному законодавстві. Також зазначено, що слідчого віднесено до сторони обвинувачення, а це не сприяє його об'єктивності під час доказування та неупередженості в разі прийняття й обґрунтування процесуальних рішень. На підставі дослідження надаються пропозиції щодо внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України в контексті незалежності слідчого та процесуального керівництва.

Ключові слова: слідчий, процесуальна незалежність, самостійність, органи досудового розслідування, керівник органу досудового розслідування, прокурор, досудове розслідування, кримінальне провадження.

A CONCEPT AND ESSENCE OF JUDICIAL INDEPENDENCE AND INDEPENDENCE OF INVESTIGATOR ARE IN CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

Oleksandr ZAITSEV,
Adjunct of the Department of Criminal Procedure
of Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs

SUMMARY

In the article the problems of judicial independence and independence of investigator are exposed in the criminal process of Ukraine, formed on the basis of research of positions of current criminal judicial legislation, modern legal literature and scientific works sanctified to judicial independence and independence of investigator in criminal realization. The set forth limits of judicial independence of investigator are in a current criminal judicial legislation. It is also marked that an investigator is attributed to the side of prosecution, and it does not assist his objectivity during finishing telling in case of acceptance and ground of judicial decisions. On the basis of research suggestions are given in relation to making alteration in the Criminal code of practice of Ukraine in the context of independence of investigator and judicial guidance.

Key words: investigator, judicial independence, independence, organs of pre-trial investigation, leader of organ of pre-trial investigation, public prosecutor, pre-trial investigation, criminal realization.

Постановка проблеми. У сучасних умовах поряд із проблемою реформування органів досудового розслідування негайного вирішення вимагає вдосконалення процесуального статусу слідчого. Із цією метою треба створити та забезпечити належні умови і гарантії його діяльності під час проведення розслідування кримінальних проваджень.

Для кожної держави надзвичайно важливим є здійснення всеосяжного контролю за дотриманням законів, покарання осіб, які порушують встановлені правила поведінки. Ефективність здійснення правосуддя напряду залежить від досудового розслідування. З прийняттям чинного Кримінального процесуального кодексу України постала ціла низка питань та невідповідностей регламентованих норм, які стосуються діяльності слідчих. У зв'язку із чим з'являється коло проблем правового та організаційного характеру, пов'язаних із забезпеченням процесуальної самостійності та незалежності слідчого як центральної фігури досудового розслідування. Особливої уваги набувають питання призначення та звільнення слідчих із посади, притягнення до відповідальності; реагування на випадки втручання в їх процесуальну діяльність; удосконалення процедури провадження досудового розслідування.

Актуальність теми. Статтею 3 Конституції України визначено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність,

недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність».

Реалізація процитованого конституційного положення вимагає створення надійних гарантій захисту прав і свобод людини в усіх галузях права. Це, повною мірою, стосується й кримінального процесу, де їх порушення є найбільш імовірним та істотним. Важливою гарантією повного, швидкого та неупередженого досудового розслідування, охорони законних прав громадян і юридичних осіб є правильне тлумачення та застосування норм доказового права. У науці кримінального процесу приділено достатню увагу дослідженню та використанню в доказуванні таких джерел доказів, як показання свідка й потерпілого, підозрюваного та обвинуваченого, висновки експерта, речові докази, протоколи судових і слідчих (розшукових) дій. Менше підлягали науковому аналізу питання визначення процесуальної самостійності та незалежності слідчого в кримінальному процесі.

Слід зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) значно змінив межі процесуальної самостійності та незалежності слідчого у кримінальному провадженні, а це, у свою чергу, відобра-

зислює на його місці та ролі серед державних органів, що виступають суб'єктами кримінального процесу.

Питання процесуальної самостійності і незалежності слідчого в кримінальному провадженні розглядали такі вітчизняні вчені, як В.Д. Берназ, В.Г. Гончаренко, В.П. Данєвський, Н.С. Карпов, В.Т. Нор, Б.В. Романюк, С.В. Слинько, С.М. Смоков, М.С. Шумило, О.Г. Яновська та ін.

Але, незважаючи на те, що в теорії кримінального процесу проблема правового забезпечення процесуальної самостійності та незалежності слідчого привертала увагу багатьох науковців, практична реалізація цілого ряду пов'язаних з нею питань залишається далекою від вирішення.

Метою статті є дослідження поняття та сутності процесуальної самостійності та незалежності слідчого у кримінальному процесі, пошук перспективних шляхів його удосконалення, а також формулювання рекомендацій щодо здійснення ефективного досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ст. 40 КПК України закріплено повноваження слідчого органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень. Незалежно від відомчої належності, всі слідчі мають однакові процесуальні права та обов'язки, проводять розслідування в одному і тому самому процесуальному порядку [1, с. 52].

У ч. 5 ст. 40 КПК України визначено, що «слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється» Кримінальне процесуальне законодавство України також встановлює, що слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі. Невиконання слідчим законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому КПК України, тягне за собою передбачену законом відповідальність [2].

Зауважимо, що процесуальне керівництво може виражатися не тільки в наданні письмових вказівок, але й складанні плану розслідування. У зв'язку із цим потрібно зазначити, що окремі норми КПК України спрямовані на зміну ролі прокурорів на місцях: із колишнього «епізодичного» нагляду на безперервне процесуальне керівництво кримінальним провадженням [3, с. 91]. А це унеможливило вести мову хоча б про якусь процесуальну самостійність та незалежність слідчого.

Зазначимо, що одним із засобів досягнення швидкості, повноти і неупередженості дослідження обставин у кримінальному провадженні є процесуальна самостійність та незалежність слідчого.

Отже, що слід розуміти під поняттями «самостійність» та «незалежність»?

Варто вказати на те, що в чинному законодавстві України відсутнє тлумачення таких понять, як «самостійність» та «незалежність». Іноді ці поняття ототожнюють лише тому, що в дійсності в слідчого відсутня процесуальна незалежність, а в деякій мірі реалізується самостійність у рамках передбачених законом.

Так, наприклад, Академічний тлумачний словник української мови визначає поняття «самостійність» як уміння діяти без сторонньої допомоги або керівництва [4], а «незалежний» – який не залежить від кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь [5].

Процесуальна самостійність слідчого визначається такими умовами:

- 1) обсягом наданих законом повноважень;
- 2) механізмом взаємодії з прокурором, керівником органу досудового розслідування, з оперативними підрозділами, а також з іншими учасниками кримінального провадження;
- 3) порядком вирішення спорів через незгоду слідчого з вказівками прокурора чи керівника органу досудового розслідування.

Виходячи з наведених визначень, можна прийти до висновку, що самостійність – це категорія, яка в нашому випадку характеризує здатність слідчого виконувати покладені на нього обов'язки без сторонньої допомоги або керівництва і значною мірою залежить від нього самого.

У той же час слід погодитись з думкою, що незалежність є категорією, котра характеризує зовнішні межі діяльності слідчого, які від волі слідчого не залежать, а повністю визначаються зовнішніми чинниками (законом, підзаконними актами, вказівками керівника органу досудового розслідування, прокурора, рішеннями слідчого судді тощо) [6, с. 93].

Службова діяльність слідчого постійно перебуває в службовій і процесуальній залежності. Службова залежність визначається як підпорядкованість слідчого керівнику органу досудового розслідування, який під час здійснення слідчим своєї діяльності безпосередньо вказує їй напрямки, шляхом надання письмових доручень, які є обов'язковими для виконання. Проте слідчий у своїй діяльності не лише підпорядкований керівнику органу досудового розслідування, а й також керівнику територіального підрозділу [7, с. 255].

Звернемо увагу, що керівник органу досудового розслідування має неабиякі важелі впливу на діяльність слідчого. Він має право відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування з власної ініціативи або за ініціативою прокурора, давати слідчому письмові вказівки, погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій, вживати заходів до усунення порушень вимог законодавства, у випадку їх допущення слідчим.

Крім того, начальник слідчого підрозділу має адміністративний вплив на слідчого. У його компетенцію входить призначення питання премій, розміру зарплати, присвоєння звання та просування по службі, звільнення з роботи.

Зазначимо, що межі процесуальної самостійності слідчого в чинному КПК України чітко не визначено. Разом із тим керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя мають право в порядку, визначеному законом, втручатись у діяльність слідчого, що обмежує його процесуальну самостійність та незалежність. Слід наголосити, що керівник органу досудового розслідування уповноважений відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування вмотивованою постановою за ініціативою прокурора або з власної ініціативи з наступним повідомленням прокурора та призначати іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК України, для його відводу або в разі неефективного (який не приводить до потрібних чи бажаних результатів, наслідків) досудового розслідування, про що виносить вмотивовану постанову; давати слідчому письмові вказівки, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора; погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій та продовжувати строк їх проведення у випадках, передбачених КПК; здійснювати досудове розслідування, користуючись при цьому повноваженнями слідчого та здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України [2].

Більш вагомий вплив на слідчого має прокурор, що здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням [2]. Ч. 4 ст. 40 КПК України вказує на обов'язок слідчого виконувати вказівки та доручення прокурора, які надаються в письмовій формі, навіть якщо вони суперечать внутрішньому переконанню слідчого.

Як показує практика, прокурори в повній мірі використовують своє право надавати письмові вказівки. Згідно зі «Звітом про роботу прокурора за січень – червень 2017 року» всього дано 93813 письмових вказівок, з яких 88812 – слідчим поліції, 2657 – слідчим прокуратури, 1399 – слідчим ДФС, 878 слідчим СБУ [8].

Слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі. Невиконання слідчим законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому КПК України, тягне за собою передбачену законом відповідальність [2].

Слід наголосити, що КПК України визначає порядок та підстави оскарження рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Здавалося б, це повинно бути одним з елементів процесуальної самостійності слідчого. Але тут же встановлено особливий порядок оскарження слідчим відмови наглядаючого прокурора в погодженні клопотання до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій. Ініціювати розгляд питань, порушених слідчим у клопотанні до слідчого судді перед прокурором вищого рівня, може тільки керівник органу досудового розслідування [9, с. 150].

У свою чергу, слідчий часто виступає лише ініціатором проведення слідчих (розшукових) дій, тоді як більшість із них проводиться за погодженням із прокурором або за ухвалою слідчого судді. Зазначимо, що найбільш принципові рішення досудового розслідування приймаються прокурором або за погодженням з ним. Прикладом наведеного твердження є такі процесуальні дії, як: продовження строків досудового розслідування, повідомлення про підозру або його зміна, закриття кримінального провадження та інші.

Так, наприклад, О.А. Солдатенко звертає увагу те, що повноваження прокурора і суду в аспекті їх співвідношення з процесуальним статусом слідчого дозволяє стверджувати, що самостійність слідчого в процесуальній діяльності є декларативною, оскільки він фактично не приймає самостійно жодного процесуального рішення. Таке звуження повноважень слідчого та обмеження його самостійності в прийнятті процесуальних рішень призведе до значного затягування досудового розслідування, оскільки для того, щоб вчинити більшість процесуальних дій, він повинен буде отримати дозвіл або повідомити про вчинення відповідної дії [10, с. 244].

Наділивши прокурорів таким колом владних повноважень, законодавець надав їм право скасовувати або змінювати будь-яке рішення або акт органів досудового розслідування, усувати осіб, які проводять розслідування у кримінальному провадженні, та змінювати їх, втручатися у будь-яку діяльність слідчого, пов'язану з розслідуванням злочинів.

Зазначимо і той факт, що законодавець нічого не сказав про відповідальність прокурора і керівника слідчого підрозділу, які, відповідно до своїх нинішніх повноважень, мають право змусити його виконувати їхні вказівки, оскільки над ним, окрім кримінальної, тягнеться страх дисциплінарної відповідальності та адміністративного впливу. Слід погодитись із думкою багатьох науковців, що не зовсім коректно розподілені повноваження цих суб'єктів. У прокурора і керівника слідчого підрозділу – реальні права на керівництво слідчим і розслідуванням загалом, а в слідчого – тільки обов'язки і відповідальність, включно й кримінальна [11].

Ми вважаємо, що дане положення є вірним, адже прокурор, маючи досить широкі повноваження, не має відповідальності за написані ним вказівки й не відповідає за повноту та ефективність розслідування.

Беручи до уваги положення інституту слідчого судді, то за діяльністю слідчого чинний КПК України встановив потрібний процесуальний контроль, який не може гарантувати його процесуальної самостійності. Так, відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 40 КПК слідчий уповноважений звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотанням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Доцільним було б повноваження керівника органу досудового розслідування обмежити організаційними функціями,

а за прокурором залишити нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, виключивши з КПК України форму процесуального керівництва.

Надання слідчому права оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність прокурора є гарантією незалежності слідчого під час провадження досудового розслідування. Але в ч. 3 ст. 312 КПК України зазначено, що оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання [2]. Це примушує слідчого навіть під час оскарження ним рішень, дій чи бездіяльності прокурора діяти всупереч своєму внутрішньому переконанню. Для посилення процесуальної самостійності слідчого це положення доцільно було б скасувати.

Наприклад, у КПК 1960 р. положення інституту процесуальної самостійності слідчого як важливого елемента статусу органу досудового слідства, на наш погляд, були значно краще сформульовані і більш послідовно викладені. Так, процесуальна самостійність слідчого полягала в передбаченому ч. 1 ст. 114 КПК 1960 р. праві слідчого під час досудового слідства самостійно приймати всі рішення про його спрямування і про провадження слідчих дій, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання рішення суду (судді), або згоду (у вигляді санкціонування, погодження чи затвердження) прокурора, при повній відповідальності за їх законне і своєчасне проведення [12]. Відповідно до ч. 2 цієї ж статті процесуальна самостійність слідчого також полягала в його праві самостійно вирішувати питання про притягнення особи як обвинуваченого, кваліфікацію злочину, обсяг обвинувачення, направлення справи до суду та закриття справи. Слідчий також мав право не виконувати із цих питань вказівки прокурора, який здійснював нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування, і письмово викладати свої заперечення прокурору вищого рівня. Якщо в таких випадках прокурор вищого рівня підтримував позицію слідчого, він скасовував вказівки прокурора нижчого рівня, а якщо підтримував позицію прокурора – доручав проведення слідства іншому слідчому [12]. Тому це положення було певною гарантією невтручання прокурора у внутрішнє переконання слідчого з найважливіших питань його діяльності, захищала його процесуальну самостійність і незалежність як органу досудового слідства.

Крім того, зміст процесуальної самостійності слідчого включав його права: давати органам дізнання обов'язкові для виконання доручення і вказівки про провадження слідчих та розшукових дій і вимагати від них допомоги при провадженні окремих слідчих дій; вносити від свого імені у відповідні державні органи, громадські організації або до посадових осіб подання про вжиття заходів для усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину; при проведенні різних процесуальних дій використовувати машинопис, звукозапис, стенографування, фотографування та кінозйомку і відеозапис; на оцінку доказів за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всієї сукупності обставин справи, керуючись законом тощо [13, с. 6].

Отже, ігнорування позитивного досвіду, набутого за часів дії КПК 1960 року, з прийняттям чинного КПК у 2012 році призвело до остаточної втрати слідчими залишків своєї процесуальної незалежності, а їх процесуальна самостійність стала мінімально можливою. І, зрозуміло, що за таких умов законодавець не став покладати на них повну відповідальність за всі рішення про спрямування слідства і про провадження слідчих дій та їх законне і своєчасне проведення, як це було раніше, а тільки за законність та своєчасність здійснення ними процесуальних дій. Проте відповідальності за загальний результат досудового розслідування КПК 2012 р. не поклав ні на прокурора, який наділений повноваженнями для здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудо-

вого розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, ні на керівника органу досудового розслідування, який організовує досудове розслідування, ні на слідчого суддю, який уповноважений здійснювати судовий контроль під час досудового розслідування з метою захисту конституційних та інших прав і законних інтересів особи, що визначено у ст. 206 КПК України.

У чинному КПК слідчого віднесено до сторони обвинувачення, що, скоріш за все, не може сприяти його об'єктивності під час доказування та неупередженості під час прийняття й обґрунтування процесуальних рішень. Як вірно наголошує Б.В. Романюк, щоб забезпечити демократичне відправлення правосуддя слідчий не повинен бути представником жодної зі сторін у змагальному процесі [14, с. 134].

Отже, причини недоліків у забезпеченні якості, швидкості, повноти та неупередженості досудового розслідування пов'язані не тільки з визначенням меж процесуальної самостійності та незалежності слідчих, але й з архаїчністю змісту інституту досудового розслідування.

Підсумовуючи, можна констатувати, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України, а зокрема положення, що визначаються роль та місце слідчого в його кримінальній процесуальній діяльності, потребує суттєвого корегування, а саме відновлення його процесуальної самостійності та незалежності в кримінальному провадженні.

Погоджуючись із науковцями Ляш А.О. та Бауліним О.В., вважаємо, що в чинному КПК України слідчому необхідно:

– по-перше, передбачити його фактичну самостійність і незалежність, яка має полягати в його праві самостійно вирішувати основні питання досудового розслідування: щодо повідомлення про підозру певної особи, кваліфікацію кримінального правопорушення, про форму досудового розслідування і форми та підстави його закінчення;

– по-друге, закріпити в законі його обов'язок під час досудового розслідування всебічно, повно й об'єктивно збирати обвинувальні і виправдувальні докази, а також докази, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність і покарання;

– по-третє, передбачити юридичну відповідальність службових та інших осіб (наприклад, процесуальну або адміністративну) за невиконання законних постанов слідчого і його законних вимог під час провадження слідчих (розшукових) дій;

– по-четверте, повноваження керівника органу досудового розслідування обмежити організаційними функціями, а п. 3 ч. 2 ст. 39 КПК України після слів «письмові вказівки» доповнити словами: «які мають для слідчого рекомендаційний характер»;

– і нарешті, по-п'яте, привести у відповідність ч. 4 ст. 40 і ст. 311 КПК України і таким чином відновити його право перечувати проти будь-яких вказівок прокурора прокурору вищого рівня [15, с. 5].

Висновки. Підсумовуючи вказане вище, слід зазначити, що в Україні протягом тривалого часу проблема процесуальної незалежності та самостійності слідчого залишається нерозв'язаною. З одного боку, законодавець вказує на слідчого як процесуально самостійного та незалежного суб'єкта, а з іншого всебічно контролює, створюючи безліч керівників та наглядачів. Виключивши із чинного КПК України положення ч. 2 ст. 36, яке стосується процесуального керівництва досудовим розслідуванням із боку прокурора, буде сприяти забезпеченню повноти та швидкості досудового розслідування. Задля ефективного функціонування слідчий повинен мати більше коло повноважень, незалежності та самостійності адже саме він знаходиться в віданні всіх обставин кримінального провадження та може тверезо оцінювати, які слідчі (розшукові) дії та процесуальні дії необхідно проводити і в якому обсязі. Надання повноважень слідчому забезпечить швидкість, повноту та неупередженість досудового розслідування.

Список використаної літератури:

1. Сафроняк Р. Учасники кримінального процесу та їх процесуальне становище у контексті КПК України 2012 року / Р. Сафроняк // Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року. 36. статей. – К. : Істина, 2012. – С. 44–57.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Комарницька О.Б. Теоретичні аспекти процесуального керівництва досудовим розслідуванням / О.Б. Комарницька // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2014. – № 3(18). – С. 88–96.
4. Словник української мови: в 11 томах. – Том 9, 1978 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/>.
5. Словник української мови: в 11 томах. – Том 5, 1974 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/>.
6. Кануфі І.В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого як характеристика його місця і ролі на стадії досудового розслідування / І.В. Кануфі // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 2. – Том 4. – С. 93.
7. Скрябін О.М. Процесуальна незалежність слідчого: проблеми теорії та практики / О.М. Скрябін, Д.І. Криворучко // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2014. – № 3. – С. 253.
8. Звіт про роботу прокурора за січень-серпень 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113275&libid=100820&c=edit&_c=fo#.
9. Зелених О.В. Правовий статус та повноваження слідчого за новим КПК України / О.В. Зелених // Митна справа. – 2013. – № 6 (2.1). – С. 147–151.
10. Солдатенко О.А. Актуальні питання досудового розслідування слідчими органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики / О.А. Солдатенко // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (Дніпропетровськ, 18–19 квітня 2013 року). – К. : «ХайТек Прес», 2013. – С. 244.
11. Романюк Б.В. Об'єктивність пізнання події злочину на стадії досудового провадження неможлива без свободи мислення та дій суб'єкта, який проводить розслідування / Б.В. Романюк // Віче. – 2014. – № 18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://veche.kiev.ua/journal/4413/>.
12. Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 1961. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>.
13. Баулін О.В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О.В. Баулін. – К., 2000. – 20 с.
14. Романюк Б.В. Спадковість та новизна у процесі формування кримінального судочинства стосовно процесуальної незалежності слідчого / Б.В. Романюк // Кримінальний процес України в контексті європейських стандартів судочинства: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 грудня 2007 р.). – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 134–135.
15. Ляш А.О., Баулін О.В. Процесуальна самостійність незалежність слідчого за новим КПК України / А.О. Ляш // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 18 (1). – С. 1–6.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Зайцев Олександр Вікторович – ад'юнкт кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Zaitsev Oleksandr Viktorovich – Adjunct of the Department of Criminal Procedure of Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs;

vsem_dobra61@ukr.net